

teka ter ravno nasprotno živina prične hirati. Tudi senca je neobhodno potrebna, kamor v vročem dnevnem času zamore živina leči ter mirno prebavati. Po pašnikih naj se zaradi tega nasadi visokodebelnato sadno drevje, na pr. moštnice, tepke itd., to je, drevje, ki hitro raste, dosto sence dá, ob enem pa še s svojim sadom koristi. Znanе so mi na Pivki vasi, kojih prebivalci trdijo, da jim ni moč čez poletje goveje živine rediti, ker vsa pogine zaradi zagovarjanja coprnic. In vendar je temu vzrok edino le to, da dotični kmetje prodajo seno v Trst ali Reko, sami so pa poleti navezani edino le na pašo po vročem kraškem skalovji, kodar živina celi dan ne pride v senco in ne do kapljice pitne vode.

Močvirja in mokrih blatnih jarkov ne smemo trpeti na pašnikih, ker je v njihovi bližini zrak škodljiv ter rastejo strupene rastline in se nahajajo mnogobrojne trume nadležnih in škodljivih mrčesov.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 30. Na njivo, katera bode sedaj izpraznjena, hočem vsejati lucerno za več let. Ker mi gre pa spomladi vedno težavno z delom, blagovolite mi poročati, ali bi smel lucerno še v jeseni vsejati? (J. D. v P.)

Odgovor. Lucerno prav dobro še smete sejati meseca avgusta ali v začetku septembra; do zime se lucerna toliko okrepeča, da se lahko vstavlja mrazu. V krajih s suho spomladjo je jesenska setev še posebno priporočljiva.

Vprašanje 31. Nekod sem bral, da je žaganje dober gnoj. Ker imam zelo veliko žaganja na razpolaganje, skusil sem enkrat z njim gnojiti, a uspeh je bil nasproten — na tistem prostoru ni skoraj nič zrastle. Morda nisem prav delal, hvaležen bi Vam bil, če bi me podučili, kako žaganje koristno porabiti, ker ga imam jako mnogo. (B. B. v H.)

Odgovor. Žaganje dá se prav dobro za gnoj porabiti, se vé da ga je treba poprej razkrojiti. Gotovo sveže žaganje ni dober gnoj, nasprotno, rašča rastlin, posebno po bukovem žaganju zaostane in gnojilna moč se še le pozná po preteku daljšega časa, to je, kedar se žaganje v zemlji razkroji.

Prav dobro porabi se žaganje za steljo v hlevu, kojega je potem še na gnojišču dobro obdelati treba. Dostokrat dela se iz žaganja mešanec (kompost). V ta namen priporočamo Vam pomešati žaganje s zemljo in drugimi takimi tvarinami, katere razkrojitev pospešujejo, posebno apnom. Kompostni kupi iz žaganja naj se ne naredé preveliki, polivajo naj se pridno z gnojnico ter vsaka dva do tri mesece premečejo; v dveh letih je kompost goden in je izvrsten za porabo.

Dobri sveti k jesenski setvi.

Le še nekaj tednov in kmetovalec bode iz novega moral njivo obdelati ter si pridelek za prihodnje leto osiguriti. Predno on to stori, bilo bi morda dobro, da si stavi vprašanje: Katero sorto pšenice ali rži naj sejem, ako domače žito ne ugaja? Ali naj seme spremenim in od kod naj ga dobim. Ali naj seme zavarujem pred snetjavostjo?

Ta in še druga vprašanja bodo prišle na misel vsakemu pametnemu gospodarju, kojemu je kaj na tem ležeče izboljšati in pomnožiti poljski pridelek.

Dandanes ponujajo se kmetovalcu različne sorte žita, ki imajo pod gotovimi pogoji res prednosti; ali bode pa kmetovalec, ki je tako novo sorto žita kupil, tudi zamogel tej sorti potrebne pogoje dati, to bode pa moral sam tehtno prevdariti. Sicer se pa žitno seme ne kupuje vedno le zaradi pridobitve kake nove sorte, ampak tudi zaradi spremembe semena. Sprememba semena je v gotovih obrokih neobhodno potrebna, žalibog, kmetovalci naši tega ne marajo sprevideti. Večina naših semen uže zaradi tega od leta do leta slabše postaja, in so zrna lažja in manjša, ker pri izbiri semena in pri njegovi pripravi naši kmetovalci prav brezskrbno postopajo; k tem pride pa še neugodni vpliv zemlje, gnoja in vremena.

Sprememba semena izvrši se večkrat ne samo le zaradi boljše kakovosti, ampak tudi zaradi gotovejšega pridelka. Tako, na pr. žito iz južnih krajev dá gotovejši pridelek koder je suša redna prikazen; nasprotno je priporočati za kraje, koder žito pozebe, seme iz severnih krajev.

Kako je pa pri nas s pripravljanjem doma pridelanega semena za setev? O kakem posebnem pripravljanju skoraj še govoriti ni; kar je žita ostalo čez prodaj, to je pa za seme. Ko bi se naši gospodarji pri izbiri semena držali načela, da je najboljše žito komaj še dobro za seme, potem bi ne tožili tolikokrat o slabem pridelku.

Neizmerno važno je čiščenje semenskega žita. Dokler se dajo ločiti slabša zrna od dobrih, toliko časa naj se ne preneha s čiščenjem. Tehnica (vaga) pri tem najbolj pripomore gospodarju. Na videz lepa pšenica na pr. tehta hektoliter 67—68 kilogramov; ako se ta pšenica še enkrat očisti, zna tehtati hektoliter 69—70 kilogr. Naši domači čistilni stroji (pajtelni) niso dovolj popolni za pripravljanje semena, zato morajo biti posebni žitočistilni stroji ali kot se jih sploh imenuje, „triérji“. Tak stroj smo uže popisali v lanskim „Novicah“ št. 39 in z veseljem moramo povedati, da se jih je v teku enega leta več kot 10 na Kranjskem kupilo.*

Za seme je najboljši novo žito, ker tako najraje kali, praktični kmetovalci pa tudi trdijo, da novo žito ne postane tako močno snetjavo.

Kar se tiče snetljivosti pšenice, se pri nas še vedno rabi vse sorte protisredstev pri vsem tem, da skoraj vsa nič ne koristijo, če tudi imamo prav zanesljivo sredstvo. Tako zanesljivo sredstvo je edino le bakreni vitrijol (tudi plavi vitrijol imenovan), ki se dobi v vsaki specerijski štacuni.

Z vitrijolom se pa tako-le dela: Pšenica vsuje se v kak čeber ali bedenj ter se na-njo nalije toliko vode, da je stoji nekaj palcev čez. Med vlivanjem vode meša se pšenica z leseno lopato. Čez 10 do 15 minut odlije se ta voda in druga prilije ter pšenica zopet dobro premeša. Tudi ta druga voda se zopet odlije ter tretjič prilije vode, v kateri je raztopljen bakreni vitrijol. Ta voda pusti se stati na pšenici eno uro, ter se med tem časom pšenica večkrat dobro premeša. Na to se bakrena voda odlije ter pšenica posuši. Na hektoliter pšenice vzame se 8—9 dekagramov vitrijola. Opozoriti je treba, da se namočena pšenica za šestino naraste in zato je treba paziti, da se prereditko ne seje.

Koliko hektolitrov semenskega žita se vsako leto pri nas proč pomeče! Vsako zrno, ki je pregloboko in

*) C. k. kmetijska družba ima na svojem poskuševalnem vrtu na Poljanski cesti v Ljubljani trier, katerega prepušča kmetovalcem proti primerni odškodnini v porabo, se vé da le na družbenem vrtu, ker se stroj zaradi poškodovanja ne more vedno tje in sem vlačiti.

vsako zrno ki je preplitvo vsajeno, je zgubljeno. Prava globokost v katero ima biti žito vsejano, je 4 do 8 centimetrov. Pri nas se še seje z roko in seme podorava ali pa z brano podvleče, to je pa zastarelo. Gotovo ni boljšega kmetijskega stroja kot je sejalni stroj, ki setev pravilno izvrši in o kojem prihodnjič enkrat pišem.

Politične stvari.

Klub Hohenwartov in Lichtensteinov.

Kakor je bil dvorni svetovalec Lienbacher povzročil razdvojenje Hohenwartovega kluba, tako si tudi sedaj zopet prizadeva preprečiti zopetno združenje obeh klubov, tirolski Zallinger pa, ki mu je koncem državnega zborovanja najzvesteje pritrkaval med živahnim odobravanjem levičarjev, mu tudi sedaj zvesto in pridno pomaga. Levičarski listi pa, kakor prej, tudi sedaj pridno hujskajo, hvalijo Lienbacherja in Zallingerja, ako treba, celo kneza Lichtensteina, ker dobro čutijo, da je združen Hohenwartov klub levičarjem mnogo nevarnejši, za obstanek večine in njeño ojačenje pomenljivejši, kakor pa z odcepljenim, posebnim klubom Lichtensteinovcev. Vladini organi se ne utikajo zelo v to vprašanje, pa vendar se čujejo iz poluradnih listov glasovi, iz katerih bi se dalo skoraj soditi, da si želi vlada bolj, poseben Lichtensteinov klub morebiti s skrivno mislijo, da bi nji po prislovi: „divide et impera“ ostajal večji „imperium“.

Da bi bilo tako mnenje krivo, kazale so zadosti jasno dogodbe koncem zasedanja državnega zbora.

Kar je bolj pomenljivo, pa so glasovi v „Grazer Volksblattu“, glasilu štajarskih konservativcev, čegar vrejevanje je poglavitno v rokah kanonika Karlona.

Ta list izrekel se je, akoravno šegavo proti združenju omenjenih klubov. — Da se je to zgodilo, zdi se nam, ki poznamo osebe, po vsem razumljivo, zato pa tudi lahko trdimo, da razlogi, za tako ravnanje nikakor niso stvarni, ker bi morale biti sicer načela tirolskih in gornje-avstrijskih katoliških konservativcev — stvarno drugača, kot ona prvoimenovanih. — Kako pa sodijo o združenju obeh klubov tirolski konservativci in njih stari, skušeni zastopniki, to nam živo kaže proti Zallingerju spisana knjižica, katere smo omenili v zadnji številki „Novic“.

V tej knjižici beremo na strani 24. sledeče: „Z Lichtensteinovim klubom je sploh posebna stvar. Nastal je iz delaželnosti nekaterih poslancev, kateri se niso iz stvarnih, temveč osebnih vzrokov odločili od Hohenwartovega kluba, nastal je poglavitno vsled prizadevanja Lienbacherjevega, in nekateri, večidel kmetijski poslanci z Gornje- in Niževavstrijskega in Štajarskega dali so se pregovoriti, pridružiti se ločujočim se gospodom.“

V teku časa izstopila sta solnogradska poslanca Lienbacher in Fuchs zopet iz kluba in od onega časa v njem ni bilo več kot 18 poslancev. Rad imenoval se je katoliški klub in tudi Zallinger ga tako imenuje v svoji knjižici. Svojega posebno katoliškega značaja pa ni razodel ves čas svojega obstanka, ne predlogi in celo ne proženje namenov te vrste niso se rodili v njegovi sredi, ker se za to ni našlo prilike. Sploh ni vzbujal pozornosti s posebnim političnim činom, temveč samo s svojo razdvojenostjo. Tudi v drugih klubih nahajajo se gorečevni katoliki in med njimi zelo pomenljivi možje.“ — Potem obrača se knjižica zoper osnovo katoliškega osrednjega kluba po izgledn onega v nemškem državnem zboru, kjer se imajo zatirani nemški katoliki

braniti zoper luteranske kulturoborce in nadaljuje: Lichtensteinov klub nima bistvenega opravičenja svojega obstanka, ker bi se morali nasproti dvema velikima frakcijama Čehov in Poljcev konservativni poslanci manjih dežel pri enakosti svojega prizadevanja združiti tudi v en sam klub. Pravimo „pri enakosti svojega prizadevanja“, ker noben resen politik negotovim mislim in nejasnemu, neizpeljivemu prizadevanju dveh vročerkvežev ne more priznati pravice obstanka. Lichtensteinov klub imel je v svoji sredi nekoliko samovoljnih gospodov in vsled tega nastala je s časoma zmiraj večja razdvojenost in nepodredjenost, katera je tako daleč segala, da udje predlogov, ki so jih v zbornici hoteli predlagati, klubu še prej naznanili niso in se je tako zveza zelo nevarno rušila; vsak storil je, kar je hotel, to kazalo je glasovanje v zbornici. Koncem zasedanja bil je klub popolnem razdjan. Pl. Zallinger k temu ni malo pripomogel.

In g. Zallinger vabi svoje tirolske tovariše temu klubu v prihodnjem državnem zboru pristopiti; nam ni znano, bode li ta klub praznoval svoje vstajenje v prihodnjem državnem zboru in ali bode knez Alfred Lichtenstein po skušnjah, katere je storil, imel še veselje, družiti še nasprotne si elemente pod svojim kneževim imenom. Toda, ako bi se ta klub tudi ustanovil, vendar ne verjamemo, da bi tirolski poslanci vabilo sprejeli. Ker njihova glavna naloga je, delati na korist dežele in njene zveze z državo, uspeh svojega delovanja pa morejo le tedaj pričakovati, ako so tesno združeni z desnico.“

Dalje pa knjižica še obširno in oestro obsoja delovanje Zallingerjevo.

Razprava ta bi se preveč raztegnila, ako bi hoteli opisavati nadrobno tudi še prizadevanje Lienbacherjevo, odcepiti vse nemško-konservativne poslance od Hohenwartovega kluba. Zadostovalo bo omeniti, da to zagovarjata Lienbacher in Zallinger, kar nikakor ni smatrati za načelo desnice in za podpiranje njenih namenov. Lienbacher razkril je uže zdavnej svoj pravi obraz, obraz starega, nemškega, zagrizenega centralista. Enako postavil se je Zallinger izrekoma pri razpravi pogodbe z severno železnico, dalje pa tudi pri svoji novi izvolitvi v tako nasprotje z desnico in s svojimi deželani, da se ne more nikakor več prištevati k desnici.

Ako se tedaj oziramo na vzroke ločitve kluba Lichtensteinovega od Hohenwartovega, vidimo, da so bili zgolj osebni in ne stvarni; ako gledamo načela, katerih sta se držala oba kluba, najdemo, da ni bilo nikakoršnega bistvenega razločka. Podpirala je namreč vsa desnica nemške konservativce gledé šolskega vprašanja, nasproti pa so ti konservativci podpirali narodne zahteve nenemških zastopnikov na desnici.

Zgodbe zadnjega zasedanja pa so pokazale, kako se je vsled ločitve zgubaval klub Lichtensteinov od onih potov, po katerih je hodila ostala desnica, tako, da je končno večina desnice postala negotova.

Ako dalje ne preziramo, da so nemški konservativci večinoma prav v vsem enih misli z drugimi udi Hohenwartovega kluba, tako, da prav za prav ne razumejo, zakaj niso skupaj izrekoma politično razumnejši poslanci gornjeavstrijski. In ako končno vidimo, da so nasprotniki združenja obeh klubov skoraj brez izjeme — sami nasprotniki desnice in sedanje vlade, tedaj nam ni težko odločiti se, kaj storiti. Ne dvomimo tedaj, da se bo večina obeh klubov oziroma udov vsacega kluba izrekla za združitev, ako se izrekoma z gornjeavstrijskimi konservativnimi poslanci prav ravna. — Po tej poti se bo desnica sama ojačila in ako tudi vlada stori svojo dolžnost, ima tudi njena sistema gotovo prihodnost.